

Locuina'ta Redactorului

si

Cancelar'ia Redactiunii

e in

Strata' tragatoriului (Ló-
vészetosa), Nr 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decata numai de la corespun-
dantii regulari ai „Federatiunii.”
Articlii tranzi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Roman'a:

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 „ 8 „ = 8 „ „

Pentru Incerțiani:

10 cr. de linia, si 30 cr. taxa a tim-
brale pentru fiesoc-care publica-
tiune separat. In loculu deschiu
30 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 9. martiu, 1871.

La desastrela ce coplestra nefericit'a Franca, ai era se se adanga si calamitatile resbellului civil. Omnia desordinet, in a carora inimă pasiunile chiaru si in aceste supreme mominte au innecat patriotismulu, incercara a rescola populu in Paris. Temerea era mare ca desordinea va lua dimensiuni mai mari, nu numai in capitala, ci ca se va estinde si a supra țierei. Scirile electrice mai prospete inse ni dau sperare ca spitetele se voru alina. — S'a facutu manifestatiuni agomotose pre bulevarde si pre piati'a Bastillei si violintie s'a comis in mai multe locuri a supra spaditoriloru paci, noulu nume datu agentiloru politiei municipale, dar' aceste desordini, urmari alle neinerderii, ce respandescu nesce agitatori fora sufletu, n'a degeneratu inca in conflicte sangeroase.

In mass'a poporatiunii se produce reactiune in favorea ordinii. Mai multe batallione alle guardiei nationale a cerutu a li-se da tunurile cari se luase luni a trecuta de pre piati'a de Vagram, — altii subscriu protestatiuni contra uneltiriloru comitetului centralu republicanu, care se pare a scormoni agitatiunile. Generalulu Aurelles de Paladines fu numitu prefectu (comandantu) superioru guardiei nationale de Secuan'a, era Roger du Nord, capu allu statului majoru. Amendo, bine ca innaintati in vresta, sunt forte energici si ar' respunde chiamarei daca n'ar' fi vorb'a decatu numai de a introduce disciplina severa in batallionele asociate sub autoritatea loru, dar' guardia nat. lu esarmat'a regulata, si mai alesu guardia nationala de Paris. Alegera prefectului einu e numai cestiune de disciplina ci de politica, in fruntea ei trebuescu a se pune barbati cari se bucura de simpatiele si de increderea ei, ceea ce nu se prea crede despre gener. Aurelles de Paladines, ca ci dinsulu este charu antipodulu sentiminteloru de cari e inimata marea majoritate a guardiei nat. de Paris, deci e temere ca d'in numirea lui voru result'a mari difficultati pentru dinsulu si incurcature pentru guvernulu.

Resolutiunea arduarii nationale, prin carea s'a proclamatu detronarea lui Napoleon III. si a dinastiei sale, se va afige in tote comunitatile Franciei. Ex-imperatulu, precum dice unu comunicatu allu diuariului „l'Observer“ d'in Londonu, nu va face apellu in contra' condamnariu sale, cellu pucinu acum nu, ci va sta in acceptare, tienenduse la dispositiunea poporului francesu, a carui-a vointia, dice ca au executatu-o si crede ca i-se va face dreptate. Ex-imperatulu este prea betranu d'a mai pot'e accept'a pana candu i s'ar' pot'e face dreptate. D'insulu au avutu nenorocirea d'a fi fostu pururea insielatu atatu prin lasitatea vendiatoriloru catu si prin ultr'a-zelulu credintiosiloru. Deputatii corsicani i-a facutu cellu mai reu servitiu prin portarea loru in adunarea nat. la Bordeaux. Faceau mai bine daca taceau.

S'a vorbitu multu despre memorandulu ce guvernulu (regenti'a) Serbiei ar' fi datu innaltei Porte, aretandu necessitatea de a pune Bosni'a si Ertiegovin'a sub administratiunea Serbiei. Ide'a acestei annessiuni este vechia la Serbi, repausatulu principe Mihailu, cu occasiunea petrecerii sale la Constantinopole, facuse, fora de succese, nescari descoperiri in asta privintia. Agentulu Serbiei, D. Cristiciu, pote ca se aiba instructiuni de a pipa de nou intentiunile Porte, relativu la annessiunea conditionata a celloru doue provincie slavice, dar' pana acum nu s'a facutu nici unu felu de propusetiune, nici fu presentatu vre unu memorandu pentru a face se se accepte combinatiunea, la carea de altmintrea poterea suzerana e decisa a oppune unu refusu absolutu. Noi suntemu de parere ca de sf nu s'a facutu pana acum pasii in asta cestiune de mare importantia, nu urmedia ca nu se voru face, d'in contra, incurcaturele Porte au se se inmultiesca pre di ce merge. — Relatiunile intre Turci'a si Greci'a nu sunt preamicabile si daca Muscalulu va incepe a sufla in spudia, foculu se va aprinde acusi in Orientu.

Sermanulu Pio Nono, infascinat de uritios'a banda a jesuitiloru, au tienutu in cellu d'in urma consistoriu secretu, una allocutiune impregnata de flosculi invecchiti, tociti si zelotici. Ni vine aminte cantaculu „O lume, lume!” Ponteficele in man'a jesuitiloru, au devenitu aperiatorulu totororu causerorlu morte. D'insulu lupta alaturea cu despotii cei fora de inima, cari esplotedia poporele loru numai pentru scopuri de imposite si resbelluri. — condemna sciint'a si cultur'a luminatoria si se pune, unde numai pote, in callea prosperarii liberalorlu institutiuni de statu. — S. Sa deplange resbellulu prusso francesu. Estina locutiune! Insu-si Bismarcu ar' pot'e se planga — vedi bine cu lacrima de crocodilu — fora ca se compromita principiile sale. Inse daca capulu cristinetatii catolice semte necessitatea de a-si esprime judecat'a a supra affaceriloru lumesci politice, ar' fi trebuitu ca se dechiare francu de care parte, dupa convingerile sale, este dreptulu si umanitatea. Dorere, noi avemu cauza de a ne teme, ca simpatiele jesuitiloru se pleca in partea Prussianiloru pentru ca acesti domni, acolo se sentiescu mai bine, unde libertatile, umanitatea curata si dreptulu poporeloru se calca in petiore. Scirile mai noue spunu ca unu cardu de austriaci catolici (44 insi) strenguesce prin Rom'a, probabilmente cu scopu de a roga pre Ponteficele, ca se afurisesca si mai reu, legile fundamentali alle statului, de catu o facuse cu occasiunea promulgarii legiloru confessionali. Curi'a romana n'a uitatu nemica, n'au invetiatu nemica si remane incrustata in traditiuni ruginite, si de indoiimu daca mai este capabile d'a inteneri in spiretulu timpului estu nou.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedintia de la 7. mart, 1871.

Siedintia se deschide la 9 ore a. m., sub presidiulu ordinariu alu presiedintehi Paulu Somssich. — Dupa verificarea procesului verbalu alu siedintiei precedente, se presinta mai multe petitiuni, cari se transmitu comisiunii petitiunarie.

Ioanu Kiss presinta in numele seu si in alu altoru noue deputati unu proiectu de resolutiune, dupa care guvernulu este inviatu a primi in extra-ordinariulu bugetulu ministrului de comunicatiune una suma proportiunata pentru ajutorarea locuitoriloru damnicati prin esundarile d'in acestu anu. — Proiectulu se transpune comisiunii financiare.

Ioanu Vallyi interpelleza pre ministrulu comunicatiunei daca este aplicatu a intrebuintia in cursulu acestui anu d'in subventiunea de 400,000 fl. votata juridictiuniloru una suma correspondietoria pentru sustinerea sioselorlu de 34 mile d'in comitatulu Satumare, si daca are de cugetu a primi intre drumurile de statu si siosesele d'in comitatulu Satumare, cari curgu paralelu cu calile ferate?

Iosifu Szaplanczay interpelleza pre ministrulu justitiei, daca are cunoscintia ca autoritatea ces. reg. d'in Bud'a esercita contra' legei juridictiune si a supra militariloru concediati, ca sentintiele acestei autoritati se esecuta si de tribunalele d'in țiera, si ca numit'a autoritate militaria aduce sentintie si in processe de ale militariloru contra' personelorlu civile, mai de parte daca voiesce a se informa in acesta privintia si a face despusetiuni ca se se respecteze legile?

Interpellatiunile se voru comunica ministriloru concerninti.

Dupa ace'a camer'a trece la ordinea dilei: desbaterea generala a supra' bugetulu ministrului pentru aperiarea țierei.

Fridericu Harkanyi cetesce raportulu comisiunii financiare relativu lu bugetulu d'in cestiune, d'in care estragemu urmatoriele date, computandu-se intre aceste si bugetulu suplementariu: Recerintiele ordinare sunt preliminate cu 5,548.678 fl., pensiunile cu 10.000 fl., si recerintiele extra-ordinare cu 2,373.287 fl.; afara de aceste se voru mai primi in bugetulu de pre anulu acestu-a doue milioane florini, remasi d'in cele 5 milioane votate in anulu 1870. — Infanteri'a de honvedi a constatu in anulu 1870 d'in 79.376 fetiori cu 1384 cai, si cavalleri'a d'in 5312 fetiori cu 4500 cai; inse in anulu acestu-a infanteri'a va consiste d'in 122.310 fetiori, cu 1640 cai, si cavalleri'a d'in 5472 fetiori cu 4800 cai.

Ignatiu Helfy, deschidendu desbaterea generala, dice ca honvedii de asta-di sunt numai invalidi; guvernulu se observe una politica natiunala, si atunci veteranii si adeveratii honvedi er' se voru inol'a in s'ururile acestei armate. In fine oratorele cere inmulturea armatei de honvedi.

Iuliu Benedek dechiara, ca pericolulu, de care e amenintata Ungari'a in ostu, pretinde perfectiunea armatulu ungurescu pentru aperiarea țierei; oratorele cere ca legea pentru aperiarea țierei se se esecute cu energia si ca cu privire la numirea oficeriloru se se observe una procedere mai buna; de altmintrelea accepteza bugetulu d'in discutune.

Gabrielu Vardy, vorbindu despre cestiunea Ludiviceului precum si despre defectele sistemulu de innaintare, presinta urmatorulu proiectu de resolutiune: Consideranda, ca in bugetulu comunu de pre anulu 1871 s'au votatu ca pensiuni pentru invalidii armatei comune mai bine de 10 milioane florini, era pentru invalidii honvedi d'in 1848/9 si pentru veduvele loru, cu cari au fostu casatoriti in 1848, precum si pentru orfanii loru s'au votatu in 1871 numai 400.000 fl., ministrulu pentru aperiarea țierei este inviatu a presinta unu proiectu de lege despre pensiunarea acestoru honvedi. (Aprobare in stang'a.)

Aug. Pulszky, polemisanu contra' lui Vardy, dice ca primesce bugetulu, era Ales. Csanddy dechiara ca pana candu va esiste impacatiunea presente si pana candu honvedii voru port'a semne (porteepees) negre-galbine, nu pote vota bugetulu.

Iul. Andrássy nu pote spune nemicu nou a supra obiectulu, deci se apuca de combaterea antevorbitoriloru d'in opositiune, cari nu dau neci unu banu, nu votedia neci unu ostasiu si cu tote acestea pretindu ca guvernulu se urmedie politica de mare-potere. Catu pentru pensiunile honvediloru d'in 1848, dice ca guvernulu, avendu dreptulu pentru scopuri binefacutorie, a arangia in totu anulu loteria, va face asta si pentru honvedi, de la țiera va aterna ca rezultatulu loteriei se fie stralucitu. Guvernulu inca doresce ca țiera se-si tiena cuventalu facia cu honvedii, de cari trebe se se ingrigesca, dar' nu d'in vistieri'a publica ci d'in ajutorie benevole.

Alb. Németh spriginesce propunerea lui Vardy. Dan. Irányi: Ministrulu presiedinte denaturedia staruintiele opositiunii, carea n'a vrutu ca Austri'a se se incurce intr'unu resbellu cu Prusi'a, ci ca se-si conserve positiunea de mare potere. Guvernulu inse nu si-a implinitu detorinti'a, neci macaru atat'a n'a facutu catu Itali'a si Angli'a, cari protestara contra' asprimei conditioniloru de pace impuse Franciei. Pentru acesta guvernulu si natiunea voru fi odinora responsabile innaintea istoriei. Ostirile de honvedi, dice oratorulu, nu sunt neci de ajunsu, neci astfelu organizate ca se pota responde trebuintieloru țierei, deci nu votedia pentru acesta armata de honvedi neci unu banu, si nu primesce bugetulu.

Colomanu Tisza combate asertiunile lui Irányi facute cu privire la conduit'a monarcei facia de inchaiarea pacii intre Franci'a si Prusi'a. Oratorele inca ar' fi doritu Franciei una sorte mai buna; de asemenea ar' fi doritu, ca Prusi'a se se fia retienutu in estasulu seu de invingere d'a face ce-va ce contine in sine semburele unui nouu resbelu; dar' e constrinsu a dechiara, ca una intrevenire armata pentru sustinerea integritatii Franciei ar' fi desaprobat'o in modu resolutu. — Cu privire la bugetulu d'in cestiune oratorele dechiara ca e gat'a-lu accept'a de basa pentru desbaterea speciale. (Aprobare in drept'a si stang'a.)

Ernestu Simonyi ar' fi doritu ca Ostrunguri'a se fi intrevenitu chiaru si cu potere armata contra' imbucatafirii Franciei inca atanci, candu Franci'a nu era cu totulu invinsa, si oratorele este totu asié de convinsu, ca conduit'a resoluta a Ostrunguriei nu ar' fi datu ansa la neci unu resbelu, precum nu se indoesce neci catu e mai putienn, ca asta-di, candu ecuilibrulu Europei este forte sguduitu, resbelulu e inevitabile. Cu privire la observatiunile ministrului-presiedinte, ca stang'a nu voiesce se voteze neci unu fetioru si neci unu banu pentru armata, inse cu tote aceste ar' dori ca acesta armata se merge contra' inimicului, oratorele dechiara, ca e in dreptu a pretinde ca militarii, cari estu degia si pre cari trebe se-i sustiena țiera, se aperi interesele statului, si la casu de lipsa se ia chiaru si offensiv'a contra' inimicului. (Contradicere in drept'a.) In fine, oratorele dechiara ca nu accepteza bugetulu ministrului pentru aperiarea țierei.

Mauritiu Jókai partinesce parerile lui Tisza, si dechiara, ca asertiunile vorbitorelui antecedente i sunt cu totulu noue, ca-ci le-a auditu prim'a data in acesta camera.

Procederea vorbitorelui de mai înainte manifesteaza cu totul alte principie, că-ci într'adeveru acestu-a n'a votatu nici candu vre-unu banu pentru armata. Stang'a na procesu altu cum in acésta privintia, dar' neci ea n'a votatu mediu-locele pentru una lupta ofensiva, ci numai pre acele cari inlesnescu apărarea cu succesu a țierei, la casu candu acésta ar' fi atacata. Trecundu apoi la obiectulu discutiunii dechiară, că contribuiriile benevole ale privatiloru nu sunt de ajunsu candu este vorb'a d'a manifestă recunoștința honvediloru.

In fine camer'a respinge proiectulu de rezoluțiune alu deputatulu V á r a d y , si trecundu la desbaterea speciale, voteza intregu bugetulu d'in cestiune.

Sedintia se incheia la 11 $\frac{1}{2}$ ore a. m.

Tecstulu preliminariloru de pace.

Diurnalulu oficialu francesu publica urmatorulu tecstu autenticu alu preliminariloru de pace, incheiate intre Thiers, șiefulu poterii executivă a republicei franceze, Jules Favre, ministrulu afaceriloru esterne si reprezentantele Franciei, de una parte, si între Bismarck, cancelariulu imperiului germanu si alti trei ministri ai statelor germane de sudu, de alta parte :

„Art. 1. Franci'a renuncia, in favorulu imperiului germanu, la tote drepturile si pretensiunile sale a sup'ra teritoriiloru situate in ostulu fruntariiloru desemnate in punctulu urmatoriu :

„Linia de demarcatiune se incepe la fruntariile nordu-vestice ale cantonulu Cattenom, spre marele-ducatu Lussemburg, urmeza spre sudu fruntariile occidentale ale cantonelor Cattenom si Thionville, trece prin cantonulu Briey de-a-lungulu confiniloru vestice ale comunelor Montois-la-Montagne si Roncourt, precum si de-a-lungulu confiniloru ostice ale comunelor Marie-aux-Chênes, St.-Ail si Habouville, atinge fruntariile cantonulu Gorze, cari se estindu in lungulu fruntariiloru comunelor Vionville, Bouxières si Onville, urmeza fruntariile sudu-vestice respective sudice ale arrondissementulu Metz, fruntariile vestice ale arrondissementulu Château-Salins până la comun'a Pellencourt, unde cuprinde fruntariile occidentale si meridionale si urmeza apoi crest'a (com'a) muntiloru d'ntre Seille si Mosell'a până la confiniile arrondissementulu Sarrebourg spre sudu de Garde. Lini'a de demarcatiune coincide aici cu fruntariile acestui arrondissementu până la comun'a Tanconville, unde atinge fruntariile nordice ale acestei comune ; de aici urmeza apoi crest'a (com'a) muntiloru d'ntre ivorele riuriloru Sarre-Blanche si Vezouze, până la confiniile cantonulu Schirmeck, merge de a-lungulu fruntariiloru vestice ale acestui cantonu, cuprinde comunele Saales, Bourg-Bruches, Cetry-la-Roche, Plaine, Ranrupt, Saulxures si Saint-Blaise-la-Roche ale cantonulu Saales, si coincide cu fruntariile vestice ale departamentelor Rinului de josu si de susu până la cantonulu Belfort, aici lasa confiniile meridionale nu departe de la Tours-Advenans, trece prin cantonulu Delle la confiniile meridionale ale comunelor Bourogne si Froidefontaine, si atinge confiniile elvetiane de-a-lungulu fruntariiloru ostice ale comunelor Jonchéry si Delle.

„Imperiulu germanu va possiede aceste teritorie per-

petuu in deplina suveranitate si proprietate. Una comisiune internatiunale, compusa d'in reprezentantii partiloru contractante in numeru egal de ambe partile, se va insarcina, imediatu dupa schimbarea ratificatiuniloru tractatulu presinte, de a executa si stabili in faci'a locului nouele confinie, conformu stipulatiuniloru premerse.

„Acésta comisiune va conduce impartirea bunuriloru si a capitaleloru cari, până aci, au apartienutu districtelor in comunu séu comunelor separate prin nouele confinie ; in casu de neintelegere a sup'ra demarcării confiniloru si a mesureru de essecutatu, membrii comisiunii voru referá la guvernile loru respective, cari au sè decida.

„Confiniile, asié cum s'au descriu aici, se afla marcate cu colore verde pre doue esemplarie conforme d'in map'a, care s'a publicatu in Berolinu, in septemvre 1870, prin divisiunea geografica si statistica a statulu generalu majoru ; la fia-care d'in ambele speditiuni ale tractatulu presinte se va acclude câte unu esemplariu.

„Acésta linia confiniaria a suferitu, cu consentimentulu ambeloru parti contractante, urmatoriile modificatiuni : Satele Marie-aux-Chênes, langa St. Privat-la-Montagne, si Vionville, spre vestu de la Rezonville, cari s'au tînutu de vechiulu departamentu Mosell'a, sunt a se cedá Germaniei. D'in contr'a, cetatea Belfort d'impreuna cu fortificatiunile sale remanu la Franci'a cu unu tînutu, care se va determiná mai tardiu.

„Art. 2. Franci'a va solvi Majest. Sale imperatulu Germaniei sum'a de cinci miliarde franci. Solvirea unui miliardu celu pucinu va avé locu in cursulu anului 1871, celu-a-laltu restu alu detoriei se va solvi in unu restimpu de trei ani, incependu de la ratificarea tractatulu presinte.

„Art. 3. Retragerea trupelor germane de pre teritoriele franceze ocupate se va incepe dupa ratificarea tractatulu presinte prin Adunarea natiunale d'in Bordeaux. Immediatu dupa acésta ratificare, trupele germane se voru retrage d'in intrulu Parisulu, precum si d'in forturile de pre țiermurele stangu alu Seinei ; si in celu mai scurtu tempu, care se va fissá prin cointelegerea auctoritatiloru militare ale ambeloru țiere, ele se voru retrage de totu si d'in departementele Calvados, Orne, Sarthe, Eure-et-Loire, Loiret, Loire et Cher, Indre et Loire Jonne si cele-lalte departamente Seine-Infer., Eure, Seine et Oise, Seine et Marne, Aube, Cote-d'Or până la țiermurele stangu alu Seinei. Trupele franceze se voru retrage in acelu-a-si tempu preste Loir'a unde voru avé sè remana până dupa subsemnarea tractatulu de pace definitivă. Exceptiune de la aceste dispușțiuni face garnison'a d'in Parisu, a carei numeru nu pote trece preste 40,000 fetiori, precum si garnisonel nedispensabile pentru securitatea locuriloru fortificate.

Retragerea trupelor germane d'in departementele situate intre țiermurele dreptu alu Seinei si intre confiniile ostice va urmá pre rondu dupa ratificarea tractatulu de pace definitivă si dupa solvirea primei diumetăti de miliardu d'in contributiunea stipulata in art. 2. Retragerea se va incepe in departementele, cari sunt mai aproape de Parisu si se va continuá dupa proportiunea si mesur'a in care se va solvi contributiunea. Dupa solvirea primei diumetăti de miliardu, retragerea va avé locu in departementele urmatorie : Somme, Oise si in acele parti ale departamentelor Seine-Infer., Seine et Oise, Seine et Marne, cari jacu pre țiermurele dreptu alu Seinei, asemenea si partea departe-

mentulu Sein'a si forturile situate pre țiermurele dreptu Seinei. Dupa solvirea a duoe miliarde, ocupatiunea germana va cuprinde numai departementele : Marne, Ardennes, Hautes-Marne, Meuse, Voges, Meurthe, asemenea si fortare Belfort cu tînutulu sèu, cari voru servi dreptu garanți pentru solvirea restulu de trei miliarde. Numerulu trupel germane in aceste departementu nu va trece preste 50,000 fetiorii. Se lasa in se liber'a voia a Majest. Sale imperatulu, ca garanti'a teritoriale, constatatoria d'in ocupatiunale a teritoriulu francesu, sè o substitue prin una garanti'a financiaria, daca guvernulu francesu va offeri acésta garanti'a sub conditiuni suficiente pentru interesele Germaniei. Pentru cele trei miliarde, a caroru solvire s'a amânatu, se voru solvi 5% interese, incependu de la ratificarea conventiunii presente.

„Art. 4. Trupele germane nu voru mai face requisitiuni, fia in bani, fia in naturalie. D'in contr'a, trupele germane, cari voru remanê in Franci'a, se voru intretienê pe masesele guvernulu francesu, si adeca, dupa mesurile ce voru luá in cointelegere cu intendanti'a militaria germana.

„Art. 5. Interesele locuitoriloru d'in teritoriele cedate d'in partea Franciei, se voru regulá, in totu ce privește comerțulu si dreptulu loru civilu, câtu se pote favorabilu dupa stabilirea conditiuniloru păcii definitivă. Se va defige spre acestu scopu unu intervalu de tempu decursulu carni-a au ei sè se bucure de usuratati particulare pentru circularea productelor loru comerciale. Guvernulu germanu n'va pune nici una pedeca emigratiunii libere a locuitoriloru d'in teritoriele cedate, si nici nu va potu luá contr'a loru vre-una mesura, carea va atinge personu séu proprietatea loru.

„Art. 6. Prisonierii, cari nu s'au eliberatu inca pe calea schimbului, se voru redá imediatu dupa ratificarea preliminariloru de pacia. Spre a accelera transportulu prisionieriloru francesi, guvernulu francesu va pune spre dispușțiunea auctoritatiloru germane, in intrulu teritoriulu germanu, una parte d'in materialulu de caletoritu alu căliloru sale ferate, si adeca in mesur'a, ce se va determiná prin una cointelegere speciale, si cu pretiulu, cu care guvernulu francesu solvesce in Franci'a transporturile militare.

„Art. 7. Inceperea negociatiuniloru pentru tractatul de pace definitivă, ce are a se incheia pre basea acestor preliminarie, va avé locu in Brussel'a, imediatu dupa ratificarea acestoru d'in urma prin adunarea natiunale si prin Majest. Sa imperatulu Germaniei.

„Art. 8. Dupa incheierea si ratificarea tractatulu de pace definitivă, administratiunea departementelor, cari au remasu inca ocupate de trupele germane, se va redá auctoritatiloru francese ; aceste d'in urma inse au de a se conformá dupa ordinele, pre cari comandantii trupelor germane voru aflá de trebuintia a le dá in interessulu securitatii, intretinerii si a distributiunii trupelor. Perceptiunea impostelor in departementele ocupate, dupa ratificarea tractatulu presinte, se va esopera pentru contulu francesu si prin mediu-locirea oficialiloru francesi.

„Art. 9. Preliminariile de pacia nu potu dá auctoritatiloru militare germane neci unu feliu de dreptu a sup'ra a celoru parti de teritoriu, pre cari nu le ocupa actualmente.

„Art. 10. Aceste preliminarie sunt a se subterne in

BOISIORIA.

Scurta istoria a societatei iesuitiloru.

(Urmare.)

1. Doctii loru scriptori si professorii loru resturnasera tota moral'a evangheliei, éra in loculu acelei-a substituire unu feliu de prudentia omenésca, séu mai bine paganesca. In an. 1761, candu cu ocaziunea prea scandalosulu procesu numitu alu lui La Valatte, parlamentulu, adeca inalt'a curte judecatorésca d'in Parisu puse man'a cu mare greutate pre unu esemplariu tiparitu alu legiloru si statutelor iesuitice, éra de aici si inca d'in alte câte-va impregiurări fórte grave demandá a se face revisiune ex officio a toturoru cărtilor scolare, filosofice si mai alesu teologice, scrise si tiparite de scriptori iesuiti. Lumea immarmuri, candu vediu, că una parte mare d'in acelea cărți cuprinde doctrinele cele mai perverse si mai periculoase, caroru asemenea dóra neci la pagani nu vei aflá. Asié totu d'in porunc'a parlamentulu se adunara cărțile compuse de vre-o duoe-dieci si duoi iesuiti si se arsera prin man'a carneficelului in curte langa treptele palatulu. Acei iesuiti, ale caroru cărți s'au arsu cu acea ocaziune, au fostu : Emanuel Sa, Martin Anton Delrio, Robert Person, S. Bridgavater, Robert Bellarmin, Ludovic Molina, Alphons Salmeron, Gregorius de Valentia, Clarus Bonarscius, Joannes Azor, Jacobus Keller, Gabriel Vasquez, Joannes Lorin, Leonhardus Less, Franciscus Tolet, Adamus Tanner, Martinus Becan, Edmundus Piro, Antonius de Escobar,

Jacobus Tirin, Jacobus Gretser et Hermanus Busenbaum.*)

Au mai fostu inse si alti mai multi, cari au scrisu si invetiatiu totu asemenea blastematie. Intr'ace'a, pentru ca lectorii nostri se informeze mai de aproape despre felulu moralei propagate de iesuiti, lasámu sè urmeze aici inca câte-va esemple.

Pater Franciscus Xaverius Fegeli in cartea sa scrisa despre functiunile confessorulu (duhovniculu) tiparita la Augusta (Augsburg) in an. 1750 la pag. 234 dice : „Acelu-a carele seduce pe vre-una fetitia tenera cu invoirea ei, nu comitte neci-unu pecatu, pentru-că ea este dómna preste persóna sa, si póte sè-si întorca favórea sa cátra ori-cine i place dinsei.“ Intocma acésta doctrina infama si criminala o propagase mai înainte faimosulu iesuitu Pater Escobar in teologi'a sa morala, tiparita in folio la Lionu in an. 1655.

Totu asié invetiase si pater Moullet in compendiulu séu despre morala, inse cu adansu dela sine, că acelu-a, care ar' fi ingrecatu pre una vergura cu ajutorulu fortiei, prin amerintiare séu insielatiune, fára a-i promete că o va luá de socia, este detoriu a despagubi pre fetitia si pe consangeni sèi de tota pagub'a ce a purcesu d'in fapt'a lui, si a-i dá dote (zestre), pentru-ca sè afle pre cine-va, care sè o iè de socia, séu a se cununá elu insu-si cu duns'a.“ Acelu-a-si pater Moullet dice mai departe, că daca ar' avé cine-va impreunare cu una femea maritata, nu pentru că este maritata, ci pentru-că e frumoasa, nu ar' comite adulteriu (preacurvia), ci numai fornicatiune !

Pater Stefanu Bauny in cartea sa titulata : De la Somme de Péchés, tip. in Parisu 1653, pag. 77, invetia

*) Precum se vede si d'in numele lor, acesti iesuiti, ca si tote celelalte cete ale lor, eráu de diverse natiunitati, italieni, franci, spanioli, germani, olandi, etc.

limpede si lamuritu, că preotiloru li este ertatu a visitá lupanariile (casele de curve), éra daca mergundu acolo, cadu in curs'a femeelor publice, cu acésta comitu numai fornicatiune, si atât'a e totu.

(Apoi asié fresce, érá forte usioru a sustiené si laudá celibatul si a defaimá casatori'a. Căta perfidia si infamia !)

Pater Castro Paolo in cartea sa „De virtutibus et vitiis“ an. 1631 pag. 18. si pater Cornelius de la Pierre in Comentarulu séu la profetulu Daniilu (tip. Parisu 1622), apoi Jacques Tirin in cartea sa Comentarium ad Bibliam 1668 pag. 787 propaga totu acelea invetiature cu mai multe alte adause scarnave, pre care noi le trecemu cu vederea pentru-că ni este scărba, voim sè crutiámu si pre lectorii nostri.

Iesuitulu pater I. Gordon in teologi'a sa morala, tom. II., cartea V., apoi pater Tamburini in cartea numita „Confession aisée“ mergeá si mai departe, in câtu ajunsera ca ei, in calitate de professori ai moralei, sè reguleze inca a pretiurile ce aru fi a se dá femeelor prostituate, atâtu maritate, câtu si nemaritate.

Éca adeverat'a cauza, pentru care confessarii iesuiti placeau atâtu de multu pre la casele si in familiile celor mari . . .

Se vedemu ce invetiámu moralistii iesuiti si despre furtu. Ei invetiámu asié, că ori-cine se afla in lipsa si seracu d'in ori-ce cauza care nu depende de la voint'a sa, precum ar' fi morbulu, lips'a de casigiu, famili'a numerosa s. a. a. a., póte sè fure fára neci-unu pecatu, numai sè nu fure d'ntre una-data prea multu, si sè fure de la bogati, cari au multu, éra nu de la seraci. Intru asemenea unu sierbitoriu, carui-a domnu-sèu i-a trasu ce-va d'in simbria, pote sè-si alega un'a d'in duoe, adeca séu sè-lu traga in judecata, sè sè-lu fure. — Vedi acésta doctrina miserabila la urmatori scriptori iesuiti : Pater Petrus Aragon in cartea Abrégé d

*) Vedi Nr. 19, 20, 21 si 22 ai „Fed.“

mediatu spre ratificare adunării naționale d'in Bordeaux si M. Sale imperatului Germaniei.

„Data in Versail'a, 26. fauru 1871.

(Urmeza subscrierile.“)

Economicu

(Sistemele de agricultura la Romani.

(Urmare.) *

Urmeza să vorbim in scurtu si despre cultivarea viilor (viticultura); această ocupațiune economica este, fără îndoială, de cea mai mare importanță pentru regiunile memorate ale întregului teritoriu romanu; veniturile ce viiele aru aduce economului in aceste regiuni potu să fie considerabili; dar' afara de această, delurile înfrumusețate cu plantații de vitie implu anim'a cu una desfatăre nespusa; ochii nu se potu satură in destulu, privindă asemenea locuri prefacute, asié dîcundu, in paradisu prin man'a neobosita a omului; productulu vitieloru suplinesce panea, stempera setea, aduce placere, repara sanetate, reintenerece anim'a, fortifica poterile scadiute ale corpului zdrobitu de fatigie dîlei, alina dorerile, dissolve grigile si cugetele negre cari de multe ori persecuta pre omu in această vietă, oteliesce chiaru si poterile mintii, mangia si invesalesce pre celu cercatu de sorte, inspira curagiu si speranția chiaru si celui desperatu. Nu vomu dîce mai multe; că-ci cine ore nu cunosce aceste calități ale vinului, întrebuintiatu cu moderatiune? Agricultorulu romanu trebuie deci să fie ingritu in mai mare mesura decâtu până aci a-si înmulțit veniturile sale si prin cultivarea viilor si a pune mai multa diligenția in acestu ramu alu activității economice.

Intr'adeveru, cu dorere trebuie să marturisim, economulu romanu este inca forte inapoi atătu in cultura vitieloru cătu si in facerea si manipulațiunea vinului; delurile nostre nu sunt preparate, frementate si lucrate, precum se recare această la una planta ca vitia, a carei-a radecina se latiesce si strabate in pamentu la una sfundime de 2—3 stangini, dacă pote; viiele nostre, prin urmare, nu au destula vietă si nu ni dau venitul ce lu dorim si pre care de suguru, pre langa una cultura mai ratiunabile, l'amu poté avé; nu suntemu destulu de ingritori in alegerea sojurilor de vitia; de-si viiele nostre numera multe specie de vitia, d'între cari unele sunt escelente, ele sunt totu-si unu conglomeratu care, chiaru si prin una diligenția necurmata, nu ni pote dá unu productu pretiosu. Viierii romani, mai toti, au datin'a a-si luă vitia de la buciuni cari au lemnu multu si frumosu — că-ci de aici se si potu luă mai multe — si de la vitie cari produc multu; experienția inse ne invetia, că toti acesti buciuni dau a-rare-ori sêu nece-una-data unu vinu escelentu; ce e dreptu, se casciga d'in asemenea vitie multu vinu, inse i lipsesce florea (bouquet), arom'a, gustulu si unu ce, ah! acea calitate divina, carea electrisa totu corpulu omenescu. In tempurile trecute, candu comerțulu eră impilat, gustulu mai pucinu desvoltatu, vinulu, că articlu de comerțulu, pucinu cautatu si reu remuneratu, această cultura a viilor potea să fie dora justificabile; dar' asta-di, tote aceste impregiurări s'au schim-

*) Vedi Nr. 22 alu „Fed.“

la somme theologique de Saint Thomas d'Aquin pag. 365. — Benedict Stattler, allgemeine catholisch-christliche Sittenlehre, oder wahre Glückseligkeitslehre etc. München 1790. tom. I. pag. 427. — Antonius de Escobar citatu mai susu, in Theologia morali tractatu V. Exempl. V. Nr. 120. — Antonius Paulus Gabriel in Theologie morale universelle pag. 226. — I. de Cardenas „Crisis theologica“ pag. 214. — Xaverius Féglü „De Confessore“ pag. 137. — Joannes de Lugo „De Incarnatione“ pag. 408 etc. etc.

Despre mintiuna, perfidia, perjurii si juramentu strimbu si juramente cu cugetu rezervatu, cei mai renumiti teologi iesuiti au scrisu si invetiati in scolele lor, că in mai multe impregiurări ale vietii aceste peccate si crime nu sunt peccate si nu sunt crime. Pater Castropalos, in tom. III. tract. 14, apera mai cu de-a-dreptulu această doctrina afurisita si blasfemata, se provoca inse la mari auctorități iesuitice mai de inainte, cari au invetiati totu asemenea, adeca la scriptele parentilor iesuiti Navarra, Tolet, Suarez, Valentia et Lessius. — Renumitul pater Filiutius in teologi'a sa, tom. X. tract. 25, cap. 12, propraga intocma aceea-si invetiatura, adeca cu totulu antievangelica, antichristiana si anticatolica.

Despre inielatiune la mesure si despre mituirea sêu corruperea judecatorilor cu bani si ori cu ce, invetia pater Tollet in cartea sa „Despre cele siette peccate“ pag. 1027 si pater Taberna in „Teologi'a sa practica (an. 1736), cum si susu citatulu Stattler invetia curatu, că in mai multe impregiurări aceste fapte sunt cu totulu ertate, de ecs. a mestecă apa in vina, a tiené mesura mai mica decâtu cea legiuita, a cascigă pre judecatoriu in favora ta, sêu in a altui-a.

D'in tote inse, cea mai spurcata doctrina in moral'a iesutiloru a fostu despre dreptulu aperierei proprie (moderamen inculpatae tutelae, Selbstvertheidigungsrecht), despre omoru de omu pre facia si despre sicariatu sêu asié numi-

batu, pretiulu vinului s'a radiecatu, pot' a a crescutu, si vinurile bune sunt cantate si platite cu pretiuri mari. Deci viierulu romanu să alega pucine specie de vitie, inse cele mai recunoscute de bune, cele mai nobili.

In plantațiunile vitieloru, romanii pastreza inca si asta-di metodulu de a avé viie cătu mai impestritate, sub cuventu, că vinulu este cu atătu mai bunu. Ce e dreptu, vinulu de mediu-locu casciga prin mestecarea sa cu alte specie mai bine, că-ci suculu unei specie mai slabe se îndulcesce prin celu alu speciiloru mai escelente; arom'a carea lipsesce vinului mediocru se immultiesce prin mestecare, ba, in acestu modu, insu-si vinulu d'in cestiune devine mai trainicu, si asié viierulu casciga fără îndoială. Inse calitatea adeverata a vinului bunu, carea se cauta mai vertosu in comerțulu, si carea precumpenesce indiectu calitatea, nu se pote cascigă prin asemenea mestecări si compusetiuni. Apoi, calitatea adeverata este lucrulu principalu.

Prin urmare, e de mare importanția, eă romanulu să planteze diferitele sale vitie separat, că-ci numai asié va poté dá fia-carei specie cultura ceruta si ingrigirea debuinitosa. D'in contra, speciele mestecate, cele escelente cu cele slabe, cele tempurie cu cele tardie, nu potu fi manipulate dupa cerintia si la tempu, si asié este imposibilu d'a cascigă vre-una-data, prin asemenea metodu de viticultura, unu vinu de una calitate superioare; până candu speciele plantațiune separat potu fi cultivate cu cea mai buna si mai corresponsivă grige, fructele potu fi alese cu inlesnire si la tempu, si asié produțiunea unu vinu escelentu este totu-de-un'a asecurata.

Cugetandu că produțiunea abundante depinde de la multimea buciuniloru, viierulu face plantațiunile cătu mai dese; inse in această privinția se inieia, că-ci buciuni pre desi nu se potu desvoltă d'ajunsu, radecinele lor se incurca un'a intr'alt'a si, prin urmare, nepotendu cascigă nutrementulu sufficientu, impilesco; loselile incarcate de frundie se umbrescu un'a pre alt'a, si chiaru pucinii struguri ce au nu se potu desvoltă si coce; buciunulu se schimosesce si impilesce că-ci, lipsindu spatiulu, vitiele se tundu pre scurtu, nu se potu asediă precum se cade, vinu pre dese, si asié buciunulu face mai multu lemnu fără frupte. Deci, dupa parerea mea, departarea cea mai corresponsivă ar' fi, la cultura pre butugu, de 3 urme, er' la cele-l-alte metode de cultura de 3½—4½ urme si mai multu, că-ci numai asié buciunulu pote avé spatiulu de ajunsu pentru radecinele sale, pentru aeru, lumina si caldura, cari sunt necesarie desvoltarei loseloru si, mai alesu, a frupteloru.

La tunsu nu se iea in consideratiune natura speciiloru; deci in unele locuri se tunde pre scurtu, pre aiurea pre lungu. Asié, in Crisia n'a, Banatu si in unele tienuturi ale Romaniei libere, se tundu tote speciele, fără deosebire, pre butugu; până candu in Transilvania si in alte regiuni ale Romaniei libere se lasa la tote speciele losa lunga.

Experienția ne invetia că, in genere, tote speciele albe facu lemnu multu si frumosu, era speciele rosie facu lemnu mai pucinu si scurtu; că speciele rosie, tunse scurtu, produc struguri multi si de una calitate superioare; că speciele albe produc cei mai multi si mai buni struguri, dacă la buciunu se lasa vitia sêu losa lunga, si, d'in contra, că multe specie albe, de exemplu: struguru de Persia, etc., etc., dacă se tundu scurtu, nu numai că, afara de singurulu

tulu assassinatu, adeca omoru pre sub ascunsu, pre d'in do-su, pre furisii. Dupa iesuiti, omorulu si assassinatulu sunt ertate nu numai in casulu, candu ai fi adusu in fatal'a pozițiune de a-ti aperi tu insu-si vietia propria in contra ucigasiului banditu, assassinu, nebunu, bétu, resbunatoriu, ci si in alte casuri mai multe.

Pater Tamburin in cartea sa „Decalogus“ Lib. IX. cap. II. §. 2, Leonhardus Lessius Lib. II. cap. 2, Benedictus Stattler sustienu si invetia, că de reulu ce-ti face cineva priu calumnia, prin innegrerea numelui bunu, ti poti resbună fără neci-unu peccatu era-si cu calumnia si cu mintiuna analoga, cu care sê-i faci stricatiune totu asié de mare, pre căta ti facuse, sêu voise a-ti face elu tie. Intr'aceea pater Airaut merge multu mai departe in criminal'a sa nerusinare, pentru-că elu scrie curatu asié: „Pentru ca să precurm calumniile mai iute, poti să omori pre calumniatoriu, inse dacă se pote, pre ascunsu, pentru ca să nu se faca sgomotu.“

Iesuitulu Herreau ca professoriu dictase scolariloru sêi d'in collegiulu de la Parisu in an. 1641. acestea cuvinte: „Dacă cine-va me calumnieza pre mine la unu domnitoriu, sêu la vre-unu omu de onore cu vorbe mintunose, si dacă nu-mi potu aperi numele bunu in neci-unu altu modu, decâtu numai omorindu-lu intr'ascunsu (assasinandu-lu); atunci eu am dreptu să facu această. Acestu dreptu lu am eu inca si atunci, candu crim'a de care sum inculpatu, o am comis in adeveru, ea inse este inveluita atătu de bine in secretu, in cătu aceea numai cu anevoia pote esfi la lumina prin cercetări judecatoriesci.“

Pater Escobar invetia in teologi'a sa morala d'in an. 1655, că „este ertatu in modu absolutu a omori pre unu omu, indata ce ar' cere prosperitatea publica, sêu securitatea propria.“ Era pater Herrmann Busenmann commentéza acea doctrina asié că, „pentru-ca sê-si aperi cine-va vietia propria, sêu ca sê-si pastreze corpulu întregu, insu-si fiulu

lemnul, nu produc nimic'a, ci se intempla că, innabusste de suculu celu multu, se inneca si peru.

Nu e mai pucinu adeverata, că viiele de deluri ceru alta manipulațiune ca cele de campie. Pamentulu campieloru si lunceloru este mai succulentu (zamosu), plouia si umediela nu se perdu aci asié lesne, prin urmare aci buciunii sunt multu mai desvoltati, mai tufosi, cu lose mari, grase si crengose; era buciunii de pre deluri, alu caroru-a pamentu e mai bine de una diumetate de anu uscatu, sunt mai slabi, au lose mai subțiri, pucine si scurte, prin urmare, chiaru dacă amu voif, n'amu poté lasă aci lose lunge.

Viierulu romanu ratiunulu are să considere tote aceste impregiurări, că-ci este constatatu, că: una tundere corresponsivă este decisiva pentru una produțiune abundante si fericita, era perderea recoltei si slabirea buciunulu sunt rezultatulu unei tunderi rele.

Nu se face destula economie in folosirea pariloru, că-ci nu se scutescu de influinția tempului cu materie neputreditorie, cari pentru noi ar' fi cele mai effine pacur'a sêu dohotulu, ci si altu-cum se negrivescu, lasandu-se si preste iarna in pamentu unde, prin umediela, se moia, prin frigu se desbina, si asié partea d'in faci'a pamentului putrediesce forte lesne; până candu spesele ce s'aru face prin scoterea si asediarea lor la adăpostu, in siopru, siura sêu cas'a de culcatu, s'aru rebonifică prin trainicia lor. Ba, celu pucinu, una simpla scotere si asediare in via, in glugi sêu pre lemne, pre capetăie, este recomandabile, si ajuta multu conservare lor.

(Va urmă.)

Instructiune

pentru inspectiunea si visitatiunea scoleloru populare romane confesionale gr. orientale d'in districtulu consistoriului aradanu.

§. 1. Ca scolele populare să se pota cu succesu inspectiună si conduce, se impartiescu tote comunele in cercuri scolastice.

§. 2. In eparchia Aradului se infintieza XXXII. de cercuri scolastice.

§. 3. Pentru fia-care cercu scolasticu se denumesce de către Senatulu scolasticu câte unu Inspectoru de scole cercuale, si spre acestu scopu se prevede cu necesariulu decretu.

§. 4. Tote scolele romanesci populare confesionale gr. orientale d'in unu cercu de scole, sunt supuse inspectorulu de scole cercualu.

Tote despusetiunile si ordinatiunile mai inalte atinctorie de trebuintiele scolastice au a se îndreptă către dinsulu.

§. 5. Inspectorulu de scole cercualu are să faca o esacta consemnatiune, despre tote scolele populare confesionale a le cerculu sêu, de dupa formulariele conspecteloru ce i se voru tramite d'in partea senatulu scolaru.

§. 6. Inspectorulu de scole cercualu are de a curentă prin respectivulu sêu cercu tote normalele si ordinatiunile mai inalte, si a vigila că să se efeptnesca cu tota esactitate. Despre tote afacerile scolastice, ce cadu in sfera activității sale, va portă unu protocolu de gestiune cu numerii

pote omori pre tata, calugarulu pre egumenu si supusulu pre domnitoriu (der Unserthan den Fürsten).“

Pater Franciscus Lamy in tom. V. Disp. 36 Nr. 148 alu opului sêu dîce curatu si pre largu, că onorea popiloru este mai scumpa decâtu vietia ori caroru omeni, apoi inchiaia, „că dara popii nu numai au dreptulu, dara sunt chiaru obligati a omori pre omeni cari i-calumnieza pre ei, in casu candu aceea calumnia ar' desonoră pre tota clasasa lor.“ Tocma asié invetia despre omoru si iesuitulu pater Henriquez in „Summa theologiae moralis“, estta la Venetia in a. 1600, numai cătu mai adauge dîcundu, că dacă unu barbatu ar' prinde pre nevêsta-sa in fapt'a preacurviei cu unu popa, acelu popa voindu a-si scapă onorea si vietia, are totu dreptulu a omori pre barbatulu femeii adultere, fără ca să se faca neaptu de a-si implini oficiulu de preotu.

Faimosulu pater Sanchez mai adauge, că dacă cine-va depune in contra noastră juramentu mintunosu la tribunulu, noi avem dreptulu să-lu omorim. Susu citatulu Benedictu Stattler in tom. I. pag. 337 alu teologiei, puse capacu la tôte, candu sustienu că ori-cine este in dreptu a omori pre altu omu, dacă e convinsu că acestu-a eră determinatu a-lu bate cu vre-unu bătui, sêu a-i trage vre-una palma, sêu a-lu insultă in altu modu rusinatoriu.

Candü parochulu Riembaer omori cu sange rece pre An'a Eichstädter, numai pentru-că acest'a-i amerintiase că va revală nescie secrete, atunci ucigasiulu se provocă la doctrina iesuitulu nemtiescu Benedictu Stattler.

Până aici cunoscuramu moral'a iesutiloru in teoria, in cele care urmêza o vomu cunôsce in practe.

(Va urmă.)

curenti, actele scolastice le va asedia în ordine buna si le va pestră în archivul său.

§. 7. Inspectorul de scole cercualu are sigilul său propriu cu inscripțiunea urmatoria: „Inspectoratul de scole cercualu confesiunala greco-orientala N. N.“

§. 8. Inspectorul de scole cercualu iè influenția la radicaarea noua, ori largirea, ori regularea scolelor degià esistente, în contielegere cu comitetulu parochialu ori protopresviteralu concerninte. Elu va avè a ingriji si pentru fipsarea ferieloru dupa impregiurările locali.

§. 9. Inspectorul de scole cercualu trebuie să aiba esacta cunoscentia despre tote, ce s'ar' întemplă în cerculu de scola alu său. Dreptu aceea elu are a visită si a examina în fia-care comuna besericesca starea scolei esterna si interna baremu de doue ori într'unu anu. Observandu ori aretandu-i-se vre-o scadere, se va consultă cu comitetulu concerninte, si va caută a o delatură în cătu cade acest'a în sfer'a activității sale; ér' unde acest'a nu ar' fi cu potint'a, acolo va face despre tote aretare senatului scolasticu. — Cu de-osebire Inspectorul de scole cercualu, la visitarea scolelor cercului său, are de a îndreptă atentiunea sa la urmatoriele puncta.

a) cercetăza-se scol'a regulatu ;
b) tienu invetiatorii regulatu orele prescise ;
c) impartesiesce-se instructiunea d'in tote obiectele de invetiamentu prescisu ;

d) pasiescu ei la fia-care obiectu de invetiamentu corespundietoriu scopului, si cu privire la cerintiele practice, si nu cum-va estindu unu obiectu prè tare cu detrimentulu altui obiectu de invetiamentu ;

e) manueza-se cuvintiosu disciplin'a scolastica, cum se întrebuintieza premiele, si cum se aplica pedepsele, conducuse elevii spre o portare religiosu morala ;

f) sunt catalogele de diligintia si cercetarea scolei în ordine buna, si pazescu-se prescisele normali pentru cercetarea scolei cu tota esactitate.

g) tiene parochulu cu elevii prescis'a catechisatiune în orele ordinate pentru obiectele de invetiamentu religiose, si metod'a cuvintiosa ; cerceteza elu scol'a si afara de catechisatiune si lucra cu efectu asupr'a parintiloru, ca ei să promoveze treb'a scolaria, si se întimpine prè invetiatoriu cu buna-vointia si însufletire ;

i) intereseza-se comitetulu parochialu si Directorulu localu de scola, si în ce modu promoveza ei treb'a scolaria, mai alesu cercetarea scolei, si apera ei prè invetiatoriu în dreptulu si competint'a sa înaintea comunei besericesci ;

k) ce defectu s'a observatu la edificiulu scolasticu si la aparatele lui ;

l) are scol'a midilocale de invetiamentu prescise, în ce stare sunt, inceputu-s'a infintiarea bibliotecii ;

m) are scol'a gradina de pomeritu si de legume, si în cătu prospereza acest'a ;

n) cum propasiescu elevii în art'a gimnastica ;

o) inceput'au comunele besericesci a infintiă fondu scolasticu, unde si în ce modu ;

p) primescu invetiatorii lefele si alte competintie ale loru la timpu cuvintiosu si deplinu ;

q) corespundu invetiatorii chiamării loru, ce defectu s'a observatu în tractarea obiectelor de invetiamentu si ce s'a facutu spre delaturarea loru ;

r) intereseza-se parintii de scola, cum conlucra ei spre educarea prunciloru preste totu, si cu deosebire indemnendu-i să merga la scola. Ce impedimente opresce prè prunci dela cercetarea scolei, cum s'ar' poté delatură aceste seu baremu micsioră, cum se porta ei cătra invetiatori ; si în fine,

s) este scol'a situata prè locu sanetosu, bine edificatu, uscatu, curata, aerita, luminosa si are materialu de incaldftu.

§. 10. Visitatiunea scolei se face de regula cu tienerea esameloru. Ar' fi inse de doritu, ca acolo unde sunt midiloce si modru să se visiteze si prè nesciute, că-ci numai atunci se pote vedé starea scolei în tote directiunele.

§. 11. Despre visitatiunea regularia se iè protocolu, în care să se adnoteze toti cei de facia, cari au influenția a supr'a scolei. Apoi consemnatiunea copiiloru buni de scola, catalogele de diligintia si de cercetarea scolei, esaminarea obiectelor scripturistice si de lucrulu cu man'a, consemnatiunea obiectelor de invetiamentu si până unde s'a propasitu în ele, consemnatiunea copiiloru seraci si a cătiloru, ce li s'aru fi datu. Protocolulu de gestiune si de ordinatiunele mai înalte.

§. 12. Inspectorul de scole tiene esamenulu cu ore-si care festivitate, pune însu-si întrebări eleviloru, ca să se convinga de sunt inițiatu în tote obiectele de invetiamentu, inse astu-feliu, ca elu să nu treca preste capacitatea eleviloru. În tempulu esaminării îndrepta atentiunea sa asupr'a catechetului, invetiatorului si eleviloru, ca să se convinga despre desteritate si metod'a acelor'a, si despre portarea si atentiunea acestor'a. Elu observa daca s'a estinsu invetiamentulu asupr'a tuturor eleviloru, si până la ce desteritate au devenitu ei în fia-care obiectu de invetiamentu, si în cătu elevii prin portarea si atentiunea loru sunt dedati la cuvintia, moralitate si primirea buneloru sentièminte.

§. 13. Dupa finirea esamenului, inspectorulu de scole cercualu spune rezultatulu acelu-a, bunu, seu reu ; areta defectele si ordinea delaturarea loru. Lauda, unde se pote premieza prè elevii, cari au escelatu în respunsuri si frecuentarea scolei, precum si în bun'a portare, si prè parintii cari s'au ingrigitu de sporiulu loru, si admonieza prè cei lenesi si neascultatori, apoi facundu să iese elevii si invetiatorulu, întréba reprezentant'a comunei besericesci : are ce-va de observatu a supr'a invetiatorulu, dupa aceea chiama înainte prè invetiatorulu, si i spune cele ce s'au observatu în contr'a lui, asculta respunsulu lui, lu iè în aperature, unde are dreptu, si lu admonieza, unde nu are dreptu. — Cercetăza cuitantiele despre impartirea cătiloru la scolarii seraci, în cătu aceste corespundu cu numerulu cătiloru primite, si dupa ce s'au îndepartatu toti ospetii, tiene o vorbire cu invetiatorulu si catachetulu, luadandu-i unde merita, si espunendu-li smintele, apoi informandu-i cum au să se porte în viitoriu.

§. 14. Problem'a Inspectorului de scole la visitatiunea scolei este, a recomandă si îndreptă treb'a scolastica. Elu dara în afacerea acest'a oficiosa a sa va observă întieptiune, modestia, stima si amicitate cătra toti cei ce contribuiescu la sustienerea si sustarea scolei, si mai bine va încercă tote cu blandetie, de cătu va precipitá tota treb'a prin unu zelu nematuru, neprecautu. Elu va ingriji ca prè cătu se pote să nu cada nimeru spre greutate ori să se deoblige cui-va.

§. 15. Dupa visitatiunea scoleloru va compune Inspectorulu de scole d'in protocoale de visitatiune si d'in relatiunele, ce au să-i tramita invetiatorii cu finea anului scolasticu, tabelele de conditiunea scoleloru si a le subterne senatului scolasticu cu o relatiune până la finea lui Augustu. Relatiunea are d'in parte se chiarifice, ér' d'in alt'a să îndeplinesca cele ce se contieniu în tabele de conditiune ale scoleloru adeca : statulu personalulu invetiatorescu, numerulu scoleloru si alu scolariiloru, starea invetiamentulu si causele propasirii ori repasirii lui, actiunele meritatorie (deosebitii promotori ai trebei scolarie) cătile, ce le-a edatu vre-unu invetiatoriu, premiele impartite, ori admonitiunile mai înalte si totu ce aru mai fi de facutu, ca invetiamentulu să devina mai universalu si mai folositoriu si adeca unde aru mai trebui radicate scoli noue ori largite cele degià esistente, unde aru trebui postati invetiatori noui, cum s'aru poté infintiă scóle popularie mai înalte, baremu un'a în fia-care cercu scolasticu, ce pedece se afla în contr'a înaintării trebei scolarie în cercu, cum sunt aceste de a se delatură, si ce midiloce aru fi de a se aplică spre promoverea invetiamentulu si disciplinei scolarie prosperitorie. În fine a însemnă prè acei invetiatori, cari au tienutu ore de repetitiuni cu elevii trecuti de 12 ani, precum si cu adultii, adeca cu cei ce trecundu vârsta scolei nu mai potu fi obligati neci la frecuentarea scolei de tote dillele, nici la cea de repetitiune, cari s'au distinsu în pomeritu, gradinaritu, stuparitu ; apoi bibliotece'a si fondulu scolei, cu privire la fundatiuni si fundatori.

§. 16. În casuri speciale, a caroru decidere cade afara de sfer'a activității Inspectoriloru de scole cercuale, si cari nu se potu amênă, face aretare la senatulu scolasticu, si cere inviatiune ; asemenea are să urmeze si în casuri însemnate, candu dupa instructiunea ori ordinatiunea, ce i-a venitu, nu ar' poté decide vre-o cauza cu certitudine.

§. 17. Inspectorulu de scole are să assiste la conferintiele invetiatoresci si să se ingrigesca ca comun'a besericesca, în care se tiene conferintia, să staruiesca pentru tote cele de lipsa ale adunării invetiatoresci. Elu va ingriji cu deosebire si pentru tienerea scoleloru de repetitiune în tote comunele.

§. 18. Tote aceste functiuni ale Inspectorulu de scole cercualu sunt deocamdata onorifice. La celu mai de aproape sinodu eparchialu inse se va face propunere pentru rebonificarea viaticulu si a diurnelor sale, ce-i compete pentru visitarea si inspectiunarea scoleloru d'in cerculu său precum si pentru veri-cari alte esmiteri oficiose.

D'in siedint'a senatulu scolariu, tienuta în 28. ianuaru 1871.

VARIETATI.

*(Oferte patriotice.) Esemplulu ce l'a datu Crémieux, prin donarea unei sume de 100 de mii franci în favorulu contributiunei de desdaunare, a aflatu degià imitatori. D'in părțile sudice ale Franciei au mai încursu înca aproape patru millione franci totu spre acestu scopu. — Guvernulu francesu a promis locuitoriloru d'in Alsacia, cari voru emigră în Algeri'a, că li va dá acolo pamenturi.

*(Diuarulu ung. „Hon“) publica în numerulu său de la 8. martiu unu articlu de fondu, esitu d'in pên'a cunoscutulu publicistu magiaru Mauritiu Jókai, în care între altele autorulu numitului articlu se esprime în modulu urmatoriu : „Eu de altmintreala forte stimezu prè romani ; numai în un'a nu me unescu cu ei, că adeca si ei voiescu totu ace'a ce voim si noi. Si noi voim Transilvani'a — dar' si ei. Nu de multu am patit'o cu acésta opiniune a mea. Unu francesu de frunte veni la mine spre a

multumf oficialminte în diuarulu meu pentru simpatel ungoriloru manifestate facia cu natiunea francesa. Ni-amu facutu complimente unulu altui-a. În fine mi-am luat libertatea a-mi esprime dorint'a cătra dlu X, că acum'a si francesii să faca atăt'a bine cu noi magiarii, să nu agiteza prè Brateanisti spre imbucatarea Ungariei, că-ci apoi în acésta privintia nu ne pricepem la gluma. Cu acésta francesulu meu s'a îndepartatu, si mergendu la conducatori romani li spuse cătu de neliberale si cătu de inimica e opusetiunea magiara celoru-a-lalte natiunalitati ; acesti-a, firesce, mi-au facutu imputări pentru acest'a, si acum privescu tota opusetiunea magiara de inimiculu loru.“

*(† Necrologu.) Ioanu Papu, fostu capitanu supremu mai bine de doue diecenie la municipalitatea cetății Aradu, dupa unu morbu îndelungatu, a repausatu vineri în 4 martiu, în etate de 49 ani. Repausatulu a fostu în tota viet'a sa unu romanu adeveratu, plinu de zelu, amore si credintia cătra natiunea sa. Ceremoniele funebrele, cari s'au fostu prèfacutu în una ovatiune funebrele imposanta, au avutu locu domineca, în 6. martiu. Fia-i tierin'a usiora!

Sciri electrice.

Viena, 5 martiu. Hohenwart conferă ieri mai lungu tempu cu Rieger. — Una parte a prisionieriloru francesi se va reintorce în patri'a loru preste Austri'a.

Parisu, 7. martiu. „Temps“ combate proiectulu relativu la emigratiunea Alsacianiloru si a Lotaringianiloru în Franci'a, de ora-ce este chiaru în interessulu Franciei, ca elementulu francesu să remana acolo.

Berolinu, 7. martiu. Prè căile nostre ferate domnesce una mîscare de totu viua. — Una multime de prisionieri francesi facu degià întrebuintiare de concessiunea accordata d'a se reintorce în patri'a loru.

Saarbrücken, 7. martiu. Dupa retragerea trupelor de prè tiermurulu stangu alu fluviulu Sei'n'a, cortelulu generalu alu imperatulu se va transpune de o-cam-data la Compiègne, éra alu principelui de corona la Ferrières.

Parisu 7. martiu. Ieri se întemplara turburări seriose. Trei batalione de garda natiunale cu 8 tunuri si 4 mitraileuse trebuira imprasciate cu bajoneta. S'au întemplat esplosiuni de nitroglicerinu. Se dîce că s'a descoperitu una conjuratiune a rosiloru.

Parisu, 7. martiu. Asta-di se reintorsera primii prisionieri francesi.

Brussella, 7. martiu. Indata dupa inchiaierea definitiva a păcii se va restituí si reprezentant'a diplomatica între Germani'a si Franci'a. — Armin e desemnatu de consulu nemtiescu în Parisu.

Bordeaux, 7. martiu. Una coalitiune a deputatiloru republicani si legitimisti are de scopu dissolverea adunării natiunale pentru a se face alegeri noue.

Londonu, 8. martiu. Dupa una depesia a diuarului „Daily News“ ocupatiunea cetății Versail'a prin nemti s'a prolongitu prin una conventiune speciale până în 9. martiu.

Bordeaux, 8. martiu. Favre si Simon si-audatu demissiunea Thiers i-a rogatu să remana în posturile loru până dupa terminarea crisei. În una sectiune a adunării natiunale s'a decisu a nu se alege Parisulu de resiedintia pentru guvernulu natiunala.

Berolinu, 8. martiu. Bismarck se reintorce preste Metz si Strassburg. Negociatiunile de pace d'in Brussella le va conduce numai Balan. Garnison'a Lotaringiei va consiste d'in 30.000 fetiori, între acesti-a una brigada badensa si un'a bavaresa, unu regimentu württembergianu, unulu sassonu, unulu badensu si doue prusesci, cari în venitoriu voru formá corpulu alu trei-spre-diecelea de armata.

Berolinu, 8. martiu. De-si faimele despre nouele stipulatiuni prussiane-russesci sunt numai scorniture, totu-si în cercurile diplomatice nu se pote ascunde, că stipulatiunile de la Ems se îndeplinescu până acum numai d'in partea Rusiei. Este deci probabilu, că se va întorce foi'a si Rusi'a va cere de la Prussi'a implinirea reciproca a stipulatiuniloru de la Ems.

Bern, 8. mart. Asta-di s'a inceputu transportulu francesiloru interaati.

Cassel, 8. mart. Generalulu Boyen si principele Lynar au sositu aici spre a însoci prè Napoleonu până la confinie.

Versail'a, 8. martiu. Trupele germane se voru retrage asta-di d'in tote forturile.

Propriet., edit. si red. respundiet. : ALES. ROMANU.